

d'un pacte amb diferents entitats bancàries, amb la filosofia general que, mitjançant una negociació per convenis sectorials, es possibiliti que es destinen uns punts de l'augment de la massa salarial a un Fons de Pensions que garantiria igualar el 100% del sou real per-

cebut en el moment de la jubilació, amb les futures pensions.

Mentre CCOO intenta establir un pacte amb la banca pública, mitjançant la Caixa Postal, UGT està negociant amb l'anomenat *Banc dels Treballadors*, banc dels sindicats europeus, fo-

namentalment alemanys, que en un 40%, però, està constituït amb capital privat.

Mentrestant, alguns sectors, com la Banca, han establert ja, mitjançant el conveni col·lectiu, uns Fons de Pensions amb les característiques esmentades. □

ENQUESTA

L'oci creatiu

Segons un estudi realitzat pel Consorci Hospitalari de Catalunya, entitat que reuneix més de 40 hospitals, una majoria d'enquestats —que tenen entre 45 i 60 anys— no accepta la idea que la jubilació els declari inútils i volen veure en aquesta nova etapa una època per fruir de la vida.

Blanca Lucas

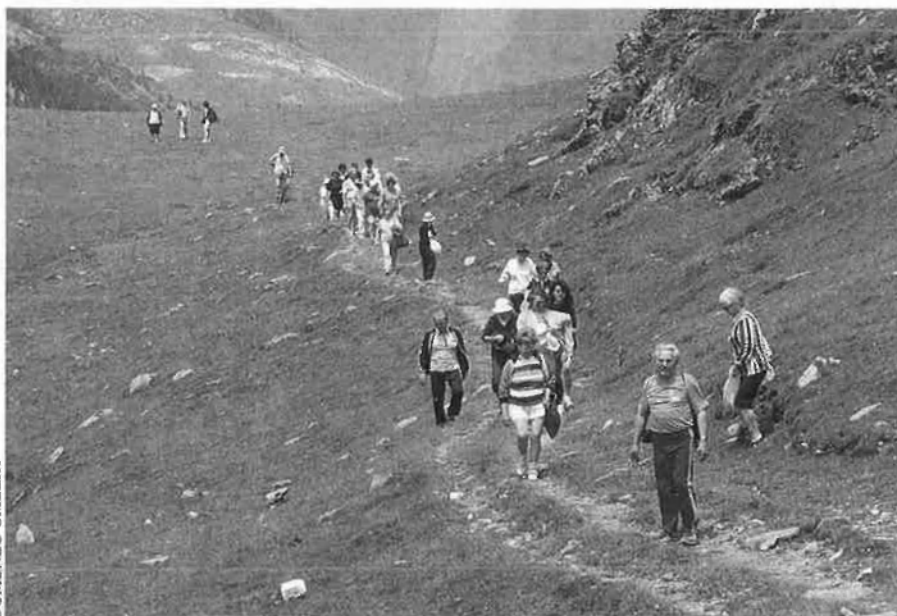
Encara que un 42% de dones i un 37,4% d'homes somnien amb una vellesa viatgera, segons l'estudi abans esmentat, hem constatat que no hi ha ara per ara unes alternatives d'oci adients a les condicions de la majoria de persones jubilades. El més normal és que la majoria d'aquestes persones omplin les seves hores amb la lectura i certes activitats manuals i les reunions amb els amics. EL TEMPS ha escollit quatre jubilats perquè reflexionin sobre la nova etapa que estan vivint.

Maria Aurèlia Capmany: «un escriptor no es jubila mai»

Curiosament, es dona el cas d'algun personatge que als 71 anys s'adona que s'ha oblidat de jubilar-se.

Maria Aurèlia Capmany ha guanyat premis de novel·la, ha estrenat teatre, ha publicat diversos assajos i ha traduït un bon nombre d'obres literàries. Paral·lelament, va començar laboralment com a treballadora de vidre per dedicar posteriorment molts anys a la docència.

Als 71 anys, regidora de l'Ajuntament de Barcelona, Maria Aurèlia Capmany ens manifesta: «Mai m'havia preocupat d'assegurances perquè mai m'havia pensat que això de la jubilació anés de bo. Un escriptor no es jubila mai. A mi no m'ha fet mai por la jubilació, sinó el repapieig, perquè la societat és cruel amb els vells quan comencen a dir bestieses. De vegades penso: ¿qui m'aturarà a mi? En Pere Calders em diu: 'Ca dona, és més senzill, és dir-se jo ja repapiejo'. Fa basarda ser gran en aquesta societat. L'altre dia, en un programa de TV, en

DOMÈNEC UMBERT

En alguns casos, la jubilació serveix per a recuperar el temps perdut.

Pujal va preguntar-nos l'edat, doncs hi va haver un amic meu que es va negar a donar-la. Jo ho dic, tinc 71 anys, però encara escric. Per Sant Jordi surten dos llibres. Jo tinc un antecedent, l'escriptora francesa Colette diu en un dels seus llibres que era com la mula de casa que tirava del carro, fos quina fos la seva edat fins que no pot més».

Francesc Català Roca: «el temps és creatiu»

Francesc Català Roca ha guanyat nombrosos premis de fotografia, cinema i arts plàstiques. Als 65 anys i coincidint amb la seva jubilació, Català Roca ens ha manifestat: «La jubilació no em fa por, la visc com un fet creatiu. Cal, però, que el que cobris et permeti poder viure amb normalitat. Aleshores, és a la jubilació quan pots fer les feines que hauries volgut fer. Per exemple, jo ara faig un

llibre de fotografies de l'Eixample de Barcelona que sempre havia volgut fer. Clar que, em moc en el mateix camp en què treballava abans de jubilar-me, però la jubilació m'ha donat molta més llibertat. Ara no he de fer allò que encarreguen els clients sinó allò que jo vull. Per tant, tinc entre mans projectes que he somniat molt de temps i que em fan molta il·lusió. Hi ha altres maneres de jubilar-se, com fer vacances, però per a mi el temps és creatiu, és activitat. I a mi m'agrada fer fotografies».

Josep Ma. Benet i Jornet: «indignat de la vellesa»

Arriba un dia i encara no ets vell, però has viscut prou per a veure, al teu voltant, persones que enguany sí que són velles i que, en canvi, pots recordar en la glòria de la seva última joventut, a l'inici de la maduresa. Persones que ja s'enfronten, obviant-

ho tant com poden, al final inexorablement proper. Has constatat, així, per experiència pròpia, l'única vàlida, que els vells no són, tal com vas sentir sempre, encara que no ho raonessis mai, una raça apart, sinó que vénen exactament d'on tu ets avui. Te n'adones i s'inicia una por que ja no t'abandonarà mai. En conseqüència, la reflexió sobre el tema, tan tòpica com vulgueu, t'esdevé obligada.

Diuen que el mal, per als vells d'avui, és que sovint no tenen res a fer, no ocupen cap espai útil a ells mateixos i als altres. Es jubilen i s'ha acabat. Desaparegut, o en vies d'extinció, el tradicional concepte de família, dins la qual, almenys, ocupaven un lloc, els trobes al vestíbul de l'oficina on has entrat per operar amb el caixer automàtic; asseguts pacíficament, parlen entre si i miren una *tele* penjada allà dalt. O situació més compromesa, te'ls ensopegues emmagatzemats en una residència de la *tercera edat*, més o menys perduts, més o menys advocats a l'arteriosclerosi i, en tot cas, segregats a l'espera de l'únic desenllaç possible.

És clar que els privilegiats amb unes ocupacions, amb uns objectius vitals que han anat més enllà de la jubilació, poden mirar el seu present amb aquella relativa serenitat que seria desitjable que pogués abastar tothom. Ara, fins ells, no hem d'oblidar-ho, senten la tristesa de la decrepitud física i del ja irremediable veïnatge amb la mort.

Cert també que l'evolució de la medicina, la higiene i els costums, estan aconseguint que els més tossuts i afortunats puguin ajornar el menyspreu, el fàstic amb el qual un home en la seva estúpida plenitud contempla el vell. Per entendre'ns de forma barroera, Paul Newman o Joan Collins desperten encara el desig de fer-hi un clau. És un avanç indiscutible, de moment reservat als rics. Però, tanmateix, ajornar no és resoldre. I en definitiva, la vellesa és un mal, que jo sàpiga, sense autèntica solució. Tots, si hi arribem, ¡si tenim sort!, haurem d'acabar suportant els seus desolats horrors. Potser amb consol, però sense remei. Qualsevol discussió sobre el tema ha de partir d'aquí.

**Manuel Ibàñez Escofet:
«com que no puc tornar
a ser jove...»**

«Els pensionistes no estem generalment dotats per a la fabulació. La invenció no és el nostre fort. Els fets ens porten i ens manen i enmig dels esde-

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

Dalt, Ma. Aurèlia Capmany i Català Roca. Baix, Benet i Jorret i Ibàñez Escofet.

veniments ens sentim con el peix a l'aigua. No haver d'imaginar, ¡quina delícia! Explicar les coses que passen i les que ens passen és un estat purament satisfactori. Sempre he dit, i potser exagero, que l'escriptor pot crear mons, mentre que el periodista sense estímuls externs, sense la trompada a l'espatlla, sense la sotragada de l'acció, és home perdut en el laberint de la vida.

Fins fa poc, jo hauria pogut parlar de la jubilació d'una manera acadèmica, platònica si voleu, a base de les coses llegides, d'estadístiques i d'experiències d'altri. Però tot això seria insuficient per a donar un testimoni fidedigne. I és que ara ja estic jubilat i he viscut el difícil procés d'acostumar-te a conviure amb l'home nou, el tipus sorgit de la decapitació que és

sempre l'abandó de les tasques que eren la teva vida. ¿Rutina brusquement tallada? Potser sí. En tot cas tens la mateixa sensació que deuen tenir els viatgers d'un tren que descarrila i que se sent sacsejat i projectat abans del silenci de les coses passades. Els morats, és cert, costen de marxar, si no són greus i sense remei les ferides de la catàstrofe. Ara, com deia Unamuno, tinc un jubilat a mà, per a conèixer els problemes d'aquesta categoria ciutadana que ens ha deixat l'anomenat estat del benestar. Entre els avanços de la ciència mèdica i els esforços, mai excessius, de la Seguretat Social, el nombre de vells que no treballen ni es moren és cada dia més gran.

De totes maneres m'agradaria, d'entrada, no generalitzar. No tots els jubilats són iguals: hi ha qui es retira perquè la feina que fa és feixuga i les

Preparar-se per al xoc

Amb la coordinació del jesuïta Lluís Antoni Sobrero, economista i membre fundador d'ESADE, l'Escola Esplai de Barcelona ha engegat uns cursos que, amb l'enunciat «Saber envellir», pretenen «ajudar a superar el xoc de la jubilació».

Blanca Lucas

forces ja no són les de la seva plenitud. Aquest no solament és feliç, sinó que acostuma a durar. Després hi ha els que fan un treball sense fatiga física, intel·lectual o no. D'aquests cal distingir entre els que tenien responsabilitat de comandament, autoritat i capacitat d'iniciativa. Els que feien un treball sense estímuls, poden durar i poden omplir les hores d'oci, amb la condició de buidar el cervell. El passeig a l'hora del sol, la petita tertúlia als bancs de les places i la metzina narcotitzant de la televisió omplen les hores d'aquests foragitats, sense recança, de la vida activa. El seu uniforme és la gorra o la boina i el bastó, i el seu camp de maniobres el pedris assolat.

Cas a part són els que se senten allunyats sense contemplacions d'allò que era la seva vida, són els que participaven creant a la història de la humanitat, encara que sigui en un espai petit. Aquests, encara que desitgin la pau del no fer res, encara que els primers dies de la jubilació es manifestin satisfets i, fins i tot, plens de joia pel repòs arribat, acaben pagant cara la separació. Perquè en el treball creador hi ha, com amb les drogues, una dependència orgànica, i generalment es prescindeix dels homes i dones segons un principi basat en l'edat i no en les capacitats i experiències dels jubilables. Hi ha, en aquest camp, una malversació de béns notable. De béns humans, que són els més costosos d'acumular.

Però, és clar, s'ha de comptar sempre amb les generacions que empenyen i cal aclarir els rengles per a fer lloc. Com que, cada vegada més, l'estat de jubilació s'escurça, ens trobem davant d'uns vells per decret, i uns aspirants escarnidorament joves. Aquella edat mitjana abans famosa ara pràcticament no existeix. Es fan vells abans d'hora i es mantenen artificiosament joves els que aspiren. Hi ha uns versos de Victor Hugo que expliquen això que sento. Diuen així:

«Et l'on voit de la flamme aux yeux de jeunes gens, mais dans d'oeil du vieillant, on voit de la lumière».

Jo sóc dels que han sofert els efectes de la jubilació, desitjada i benvinguda. Abans de mig any de repòs em van extirpar un tros de pulmó i em sortiren tots aquells mals que Josep Pla en deia mals de la bèstia. Ara els metges diuen que tinc una depressió habitual i explicable. Però, com que no puc tornar a ser jove, m'he d'acostumar al món nou ciutadà que porto a dins. □

Es tracta d'una experiència pionera avalada per disset professionals entre els quals hi ha economistes, psicòlegs, psiquiatres, geriatres, dentistes, professors d'educació física, notaris, etc. Els cursos consten de vint sessions que s'imparteixen al llarg de deu setmanes. A la primera convocatòria, efectuada el darrer trimestre de l'any passat, hi acudiren 54 persones que es dividien al 50% entre més grans i més joves de 60 anys. Hi havia un bon nombre d'alumnes a l'entorn dels 40 anys.

Entre els objectius, i «a partir de la realitat social, psicològica i corporal de la persona gran», els cursos volen «afrontar la soledat i l'aïllament a què sembla irremediament abocada». Els cursos pretenen també «ensenyar a saber passar d'una economia basada en el treball a una civilització de l'oci i, a la vegada, ensenyar a resoldre els problemes econòmics i jurídics que planteja la jubilació, abans i després de produir-se».

Lluís A. Sobrero es manifesta satisfet de la resposta que està obtenint la seva iniciativa. Pensa que és natural que la gent assisteixi a uns cursos que imparteixen unes matèries que no es donen en cap altre centre educatiu i que afecten un nombre considerable de la població.

Ell no és partidari de la jubilació obligatòria perquè, diu, «la vellesa no és automàtica ni a temps fix. ¿Com es pot pretendre que ho sigui la jubilació?» Partidari d'una estructura de mercat lliure opina que, mentre la persona estigui en condicions, sempre estaria contractada, perquè «hi ha una demanda de persones amb capacitat». Quan no fos així, s'acolliria a les pensions de l'estat.

Lluís A. Sobrero pensa també que les estructures actuals són injustes per a tothom. D'una banda, per als treballadors, que són els qui es queden amb les pensions més reduïdes i segurament amb menys recursos per anar tirant. D'altra banda, es

Lluís A. Sobrero.

posa al costat del treballador creatiu quan es qüestiona fins a quin punt un catedràtic, un metge o un escriptor no està fins i tot en plenitud en un moment en què se'l fa retirar.

«El sistema actual —diu— està basat en la mentida i això comporta contradiccions greus. S'afavoreix l'economia submergida, cosa que a moltes persones els crea un sentiment de por addicional».

Sense menysprear la gran realitat econòmica, sembla, però, que el problema de fons és el de la inactivitat, que en poc temps anirà relegant la persona a un tancament que la pot abocar a una soledat absoluta. I aquesta sí que és, ens confessa el coordinador d'aquests cursos, la por més manifestada pels seus alumnes.